

NGÔN NGỮ VỚI VĂN CHƯƠNG

CÁC NHÀ "THƠ MỚI" GIAO CẢM VỚI MÙA XUÂN

LÊ XUÂN BỘT

(Cần Thơ)

Mùa xuân, tuổi xuân gợi những hình ảnh tươi đẹp nhất của sự sống. "Xuân" vốn là một từ Hán Việt, nghĩa gốc dùng để chỉ mùa đầu trong bốn mùa của một năm. Trong văn chương, từ "xuân" mang nhiều hàm nghĩa, như chỉ sự trẻ trung tươi đẹp "Em như cô gái hãy còn xuân", hoặc được dùng để tính thời gian một năm, một tuổi "Đời mới hai mươi xuân", có khi dùng để chỉ tình yêu nam nữ "Lòng xuân phơi phới, chén xuân tàng tàng" (Nguyễn Du). Trong phong trào "Thơ mới" (1932-1941), các nhà thơ trẻ viết khá nhiều thơ về thơ xuân. Bởi vì nó rất hợp với những nét trẻ trung, những bản khoăn rạo rức, những thốn thức tin yêu của tâm hồn dễ rung lên những âm thanh của con tim rạo rức trước những chồi non, cánh én và nụ hoa e ấp báo hiệu xuân sang. Thế Lữ với *Hổ xuân và thiếu nữ*, Huy Cận với *Hồn xuân*, *Chiều xuân*, *Xuân ý*, Nguyễn Bính với *Mùa xuân xanh*, *Xuân về*, Hàn Mặc Tử với *Mùa xuân chín*, Xuân Diệu với *Vội vàng*, *Nụ cười xuân*, *Xuân không mùa*, Nguyễn Đăng, *Tình thứ nhất...* Đó cũng chính là nguồn thi hứng không bao giờ cạn của các thi nhân từ xưa đến nay.

Trước hết, nhà thơ Thế Lữ đã có những "Giây phút chạnh lòng":

*Ta thấy xuân nồng thắm khắp nơi
Trên đường rộn rã tiếng đùa cười
Động lòng nhớ bạn xuân năm ấy
Cùng ngắm xuân về trên khóm mai.*

Còn xuân trong mắt thi sĩ đa tình Xuân Diệu: nhà thơ "mới nhất trong các nhà thơ

mới" (Hoài Thanh), lại "Vội vàng" với bao niềm đam mê, cuồng quýt, cháy bỏng đến mãnh liệt, sợ thời gian trôi nhanh và tàn phai. Xuân Diệu muốn tận hưởng đến tận cùng sự khao khát tình xuân chứa đầy nhục cảm: *Tháng giêng ngon như một cặp môi gần*, hoặc *Tình không tuổi và xuân không ngày tháng*, và háo hức đến mức:

*Ta muốn ôm
Cả sự sống mới bắt đầu mơn mớn,
Ta muốn riết mây đưa và gió lượn
Ta muốn say cánh bướm với tình yêu
Ta muốn thâu trong một cái hôn nhiều...
...Hỡi xuân hồng, ta muốn cắn vào ngươi!*

Nhà thơ Huy Cận vốn "khi xưa hay buồn lắm" nhưng khi "Chiều xuân" xuống thì lòng vẫn ngân lên những tiếng reo vui như cung đàn rào rạt, tràn đầy sự sống ấm áp: *Én ngàn đưa vòng / Hương đồng lên hanh / ...Nhạc vượn lên trời / Đời măng đang dậy / Từng bưng muôn nơi... / Mái rưng gió hây / Chiều xuân đầy lời.*

Trong thơ mới, mùa xuân và thiếu nữ luôn song hành. Hàn Mặc Tử cảm nhận "bóng xuân" cùng với những tiếng "thảm thĩ", "sột soạt", "hồn hển" của tình yêu, của nước non mà tươi lại hồn thơ đầy ảo giác, rất ấn tượng nhưng cũng rất thực và lãng mạn:

*Trong làn nắng ửng khói mơ tan
Đôi mái nhà tranh lấm tấm vàng
Sột soạt gió trêu tà áo biếc
Bên giàn thiên lí bóng xuân sang.*

Nếu "thi trung hữu họa", thì hơn bao giờ

hết, các nhà thơ khi viết về mùa xuân luôn vẽ được những bức tranh về thiên nhiên gắn liền với hình ảnh thiếu nữ. Nó hiện lên như một mảng màu sáng đẹp nhất. Đó là các "em" trong thơ Xuân Diệu, cô thôn nữ trong thơ Hàn Mặc tử, cô sơn nữ trong thơ Thế Lữ, cô hàng xóm trong thơ Nguyễn Bính. Với Nguyễn Bính, nhà thơ "chân quê" nhất, thì *Mùa xuân là cả một mùa xanh* đầy cảm hứng lãng mạn đan xen với những nét hiện đại làm cho hồn thơ mộc mạc ấy thấm đượm xuân sắc:

*Đã thấy xuân về với gió đông
Vội trên màu má gái chưa chồng
Bên hiên hàng xóm, cô hàng xóm
Ngước mắt nhìn trời đôi mắt trong.*

Trong số các nhà thơ mới có lẽ Xuân Diệu là người viết trực tiếp nhiều nhất về mùa xuân. Ông đã tạo được nhiều vẻ tươi tắn về màu sắc, rộn rã về âm thanh, hài hoà và tình tứ như một nụ cười duyên:

*Giữa vườn ánh ỏi tiếng chim vui
Thiếu nữ nhìn sương chói mặt trời
Sao buổi đầu xuân em ái thế
Cánh hồng kết những nụ cười tươi.*

(Nụ cười xuân)

Lúc nào ông cũng thấy lòng mình, lòng người tươi trẻ như mùa xuân: *Xuân của đất trời nay mới đến / Trong tôi xuân đã đến lâu rồi / Từ lúc yêu nhau hoa nở mãi / Trong vườn thơm ngát của hồn tôi* (Nguyên dân). Nhà thơ Đông Hồ diễn tả sự nôn nao trong cõi lòng sâu thẳm của cô gái quê với bao đợi chờ bằng khuâng khi tình yêu chưa trọn vẹn:

*Trong xóm làng trên cô gái thơ
Tuổi xuân mơn mớn vẽ đào tơ
Gió đông mơn trớn bông hoa nở
Lòng gái xuân kia vẫn hững hờ*

(Cô gái xuân)

Tết đến, xuân về còn gợi lại trong kí ức ta về một thời các "ông đồ" phóng bút viết câu đối đỏ trong những phiên chợ Tết mà nhà thơ Vũ Đình Liên đã ghi lại: *Mỗi năm hoa đào nở / Lại thấy ông đồ già / Bày mực tàu giấy đỏ / Bên phố đông người qua...* Đối với một số nhà thơ, khi mùa xuân về lại một nỗi buồn về nhân

tình thế thái, đặc biệt là tâm sự các nhà thơ trước cảnh *áo cơm ghi sát đất* như Xuân Diệu nói, hoặc như Chế Lan Viên đã than: *Tôi có chờ đâu, có đợi đâu / Đem chi xuân tôi gọi thêm sầu / Với tôi tất cả như vô nghĩa / Tất cả không ngoài nghĩa khổ đau* (Xuân).

Gắn bó với mùa xuân hơn cả là nhà thơ Đoàn Văn Cừ. Ông vẽ cảnh mùa xuân bằng thơ với những sắc màu tươi mới, dân dã qua hàng loạt bài như *Chợ Tết*, *Đám cưới ngày xuân*, *Đêm hội...* Hình ảnh xuân trong thơ ông là những cảnh sinh hoạt chân chất của làng quê Việt Nam vùng đồng bằng Bắc Bộ: ... *Anh hàng tranh kiu kịt quấy đôi bô / Tìm đến chỗ đông người ngồi chờ bán / Một thấy khoá gò lưng bên cánh phàn / Tay mài nghiên hí hoáy viết thơ xuân / Cụ đồ nho dừng lại vuốt râu cằm / Miệng nhảm đọc vài hàng câu đối đỏ / Bà cụ lão bán hàng bên miếu cổ / Nước thời gian gội tóc trắng phau phau* (Chợ Tết). Mùa xuân cũng là mùa cưới hỏi. Dưới con mắt của ông, một "Đám cưới ngày xuân" ở thôn quê mới đẹp làm sao: *Người cô dâu hôm nay coi choáng lộn / Vành khuyên vàng, áo mới, nón quai thao / ...Chỉ còn nghe vắng vắng tiếng chim xuân / Ca inh ỏi trên cành xanh tằm nắng.* Nhà thơ Anh Thơ lại cảm nhận về một buổi "Chiều xuân" trong tâm hồn thanh thản, lắng đọng với nhiều ý vị nơi thôn dã: *Ngoài đường dề cỏ non tràn biếc cỏ / ...Mấy cánh bướm rập rờn trôi trước gió / ...Làm giạt mình một cô nàng yếm thắm / Mãi cuộc cào cò ruộng sắp ra hoa.*

Đọc lại những vần thơ xuân của một số nhà thơ mới, lòng ta như phơi phơi lại tuổi xuân và thoáng chút ngậm ngùi, nuối tiếc một cái gì của quá khứ đã nặng hồn dân tộc một đi không trở lại. Mùa xuân, tuổi xuân, thiếu nữ, đời nào cũng vậy, luôn có sức lay động sâu xa trong lòng người. Ghi lại những khoảnh khắc thăng hoa ấy, các nhà thơ mới đã giao cảm cùng mùa xuân, để góp vào vườn thơ xuân của dân tộc ta những bông hoa ngát hương thơm sắc. ■